

Wim Vandekeybus : Lichamen in vrije val

"La règle, c'est l'abus, l'exception, c'est la jouissance." (Roland Barthes)

Een ruimte, niet al te groot, warme kleuren, een stoel. Iemand wandelt die ruimte in. Een tweede volgt. Een derde. Een groepje. Ieder neemt een plaats in, zonder aarzeling, kennelijk vastgelegd vooraf; gehurkt voor de stoel, ernaast, iemand op de stoel, erachter, errond. Twaalf mensen geconcentreerd rond één punt; alle blikken zijn gericht in dezelfde richting, strak naar voren. Het beeld bevriest. Een portret. Even, want nog voor we beseffen dat iets wat bewoog tot stilstand is gekomen, dat wat in vorming was een afgewerkt produkt is geworden, wordt het alweer verstoord : de stoel wordt in de lucht gegooid, de betrokkenen stuiven als vogels uit elkaar, wijken voor het gevaar dat hen letterlijk boven het hoofd hangt. Dat er iets zou bestaan als een stabiele kern blijkt een illusie; een centrum ontbreekt.

Het verstoorde portret is het eerste beeld van *Roseland*, een video van Walter Verdin, Octavio Iturbe en Wim Vandekeybus, gebaseerd op het choreografisch oeuvre van laatstgenoemde. Deze informatie geeft ons de begin-generiek, die volgt na het beschreven beeld en het tegelijk voorafgaat : het beeld van het verstoorde portret, zoals ik het noem, wordt namelijk identiek herhaald. Ook de eind-generiek wordt gesandwiched tussen twee identieke beelden, en begeleid door een zwerm stemmen, verhalen door elkaar. Verstoring en disharmonie : dat is mijn laatste en meest recente indruk van Vandekeybus' werk. Die laatste indruk gaat gepaard met een groot vraagteken : de vraag naar de zin van die identieke herhaling, die - al gaat het slechts om twee beelden, - dan toch een circulaire beweging vormt, een raster dat Vandekeybus' laatste artistieke produkt omkadert en afwerkt. Waarom de *verstoring* van wat eens harmonieus was, ordelijk en stil, opnieuw harmoniëren, ordenen, stagneren, door die verstoring te herhalen ? Ik vermoed en vrees dat ik met die vraag op een dood spoor zit. Om de drijfve-

ren te ontdekken die het choreografisch oeuvre van Wim Vandekeybus stuwen en bepalen, neem ik liever een stap terug : niet de herhaling van het verstoorde portret, maar het verstoorde portret zelf. Vandekeybus' werk is discontinu, labiel, centrumloos en daardoor sterk gericht op het moment : alleen het moment kan worden 'gekend' omdat het voortdurend aan verandering onderhevig is en geen stabiele kern bezit.

Dat ontbreken van een stabiele kern heeft gevolgen voor alles wat met de structuur van Vandekeybus' werk te maken heeft, op alle niveaus : de microstructuur van bewegingseenheden, de macrostructuur van elk van zijn drie produkties, en de overkoepelende structuur van zijn oeuvre. Alles is ver-

wisselbaar. Er zijn oneindig veel mogelijke ordeningen van het gecreëerde materiaal voorstelbaar. Er is met andere woorden nauwelijks sprake van een evolutie : Vandekeybus heeft drie keer dezelfde voorstelling gemaakt, met eenzelfde 'dieptestructuur', die aan de oppervlakte verschillend oogt in *What the body does not remember* (1987) en in *Les porteuses de mauvaises nouvelles* (1989). In *The weight of a hand* (1990) worden beide voorstellingen gesynthetiseerd, de materialen gereorganiseerd.

Maakwerk

Zo begint *What the body does not remember* : iemand slaat, streelt, met de handen, met de vuisten, op een ta-

The weight of a hand
(Wim Vandekeybus)
Foto Octavio Iturbe

